

Adroddiad i	Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru	
Dyddiad	20 Gorffennaf 2026	
Swyddog Arweiniol	Matt Powell, Dirprwy Glerc	
Swyddog Cyswllt	matthew.powell@flintshire.gov.uk	
Pwnc	Diweddariadau arfaethedig i'r Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau ac i'r Weithdrefn Ddatrys Leol	

PWRPAS YR ADRODDIAD

1. Hysbysu Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru ("yr Awdurdod") am argymhellion a wnaed i newid y Cod Ymddygiad a'r Weithdrefn Ddatrys Leol a cheisio cymeradwyaeth i wneud diweddariadau i'r Cyfansoddiad i adlewyrchu'r newidiadau hyn.

CRYNODEB GWEITHREDOL

2. Rhaid i'r Awdurdod fabwysiadu Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau ("Cod Ymddygiad") yn unol ag adran 51 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000
3. Mae'r Cod Ymddygiad a fabwysiadwyd wedi'i seilio ar fodel cenedlaethol rhagnodedig sydd wedi'i gynnwys yng Ngorchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2008 (fel y'i diwygiwyd), a rhaid iddo ymgorffori unrhyw ddarpariaethau gorfodol o'r cod enghreifftiol. Cafodd y cod enghreifftiol ei ddiweddarau'n ddiweddar.
4. Hefyd, oddeutu 2013 fe wnaeth pob prif gyngor yng Nghymru fabwysiadu gweithdrefn ddatrys leol, ac fe wnaeth yr Awdurdod fabwysiadu un tua'r un pryd. Mae hyn yn darparu proses anffurfiol ar gyfer ymdrin â chwynion lefel isel heb orfod gwneud cwyn ffurfiol i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.
5. Mae'r protocolau hyn yn cael eu hadolygu gan y Pwyllgor Safonau ar sail treigl ym mhob un o dymhorau'r awdurdod.

SYLWADAU GAN Y PWYLLGOR SAFONAU

6. Cynhaliwyd ymgynghoriad â'r Pwyllgor Safonau ar y newidiadau arfaethedig i'r Weithdrefn Ddatrys Leol a'r Cod Ymddygiad.

GWYBODAETH

Gweithdrefn Ddatrys Leol

7. Fe wnaeth y Pwyllgor Safonau adolygu Gweithdrefn Ddatrys Leol yr Awdurdod ym mis Hydref 2025, gan argymhell y dylai'r Awdurdod Tân gymeradwyo'r newidiadau arfaethedig i'r Weithdrefn, fel y nodir yn Atodiad 1.
8. Yn gynharach y flwyddyn honno, roedd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru wedi adolygu'r holl weithdrefnau datrys lleol yng Nghymru. Arweiniodd hyn at sefydlu gweithgor a wnaeth nifer o argymhellion, gan gynnwys:
 - i. Y dylai gweithdrefnau datrys lleol nodi'r safonau ymddygiad a ddisgwylir (a darparwyd rhestr o argymhellion).
 - ii. Y dylai gweithdrefnau datrys lleol egluro eu bod yn berthnasol i gwynion lefel isel yn unig.
 - iii. Nid oedd cynnwys cam gwrandawriad ("Cam 3") yn cael ei argymhell oherwydd risg y byddai pobl yn teimlo bod y penderfyniad wedi'i wneud ymlaen llaw, ac am nad oes sail statudol glir ar gyfer proses o'r fath.
9. Fe wnaeth y Pwyllgor Safonau ystyried yr argymhellion hyn ac mae eu newidiadau arfaethedig i'r Weithdrefn yn mynd i'r afael ag argymhellion y gweithgor.

Cod Ymddygiad

1. Yn 2021, fe wnaeth Llywodraeth Cymru gomisiynu Richard Penn (cyn brif weithredwr awdurdod lleol a chyn-gadeirydd Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol) i adolygu'r fframwaith moesegol a'r mecanweithiau i gefnogi a gorfodi ("Adolygiad Penn").
2. Ymhlith pethau eraill, argymhellodd Adolygiad Penn y dylid cynnwys yr holl nodweddion gwarchodedig cyfreithiol yn y Cod Enghreifftiol, er mwyn iddo fod yn gyson â Deddf Cydraddoldeb 2008. I raddau helaeth, mae'r Awdurdod Tân eisoes wedi mabwysiadu'r newidiadau hyn o'u gwirfodd, yn dilyn argymhellion a wnaed gan y Pwyllgor Safonau yn 2024.
3. Fodd bynnag, yn fwy diweddar, cafodd y Cod Enghreifftiol cenedlaethol ei ddiweddarau ar 5 Ionawr 2026 gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau ac Ymddygiad Aelodau) (Diwygiadau Amrywiol) (Cymru) 2025, sy'n golygu bod angen i'r Pwyllgor Safonau adolygu'r Cod Ymddygiad ymhellach.

4. Dyma grynodedb o'r newidiadau i'r Cod Enghreifftiol:

- i. Yn hytrach na rhestru nodweddion gwarchodedig fesul un, mae bellach yn cyfeirio at "nodweddion gwarchodedig" â'r un ystyr a roddir gan adran 4 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010. Bydd hyn yn sicrhau bod y Cod Enghreifftiol yn cynnwys holl nodweddion gwarchodedig Deddf Cydraddoldeb 2010 nawr ac yn y dyfodol.
- ii. Mae'r Cod Enghreifftiol hefyd bellach yn cynnwys darpariaeth sy'n dweud ei bod yn rhaid i Aelodau gynnal egwyddor o sicrhau cyfle cyfartal i bawb, waeth beth fo'u hamgylchiadau economaidd-gymdeithasol, tra byddan nhw'n cyflawni eu dyletswyddau a'u cyfrifoldebau. Er nad yw'n nodwedd warchodedig, mae Adran 1 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010 yn ei gwneud yn ofynnol i gynghorau yng Nghymru roi sylw dyledus i ddymunoldeb arfer penderfyniadau strategol penodol mewn ffordd sydd wedi'i gynllunio i leihau'r anghydraddoldebau sy'n deillio o anfantais economaidd-gymdeithasol.

5. Fe wnaeth y Pwyllgor Safonau ystyried y newidiadau a wnaed i'r Cod Enghreifftiol ym mis Ebrill 2026, ac fe argymhellodd fod yr Awdurdod yn ymgorffori'r newidiadau hyn yn ei God Ymddygiad ei hun, fel y nodir yn Atodiad 2.

ARGYMHELLION

- i. **Bod yr Awdurdod yn cymeradwyo'r newidiadau i'r Gweithdrefn Ddatrys Leol a'r Cod Ymddygiad fel y'u nodir yn Atodiadau 1 a 2.**
- ii. **Bod yr Awdurdod yn gofyn i'r Clerc neu'r Dirprwy Glerc drefnu i'r cyfansoddiad gael ei ddiwygio i weithredu'r newidiadau hyn.**

ATODIADAU

6. Atodiad 1 - Gweithdrefn Ddatrys Leol wedi'i diweddaru
7. Atodiad 2 – Cod Ymddygiad wedi'i ddiweddaru

GOBLYGIADAU

Amcanion Llesiant	Ystyrir nad yw'n berthnasol
Cyllideb ar gyfer 2024/25	Ystyrir nad yw'n berthnasol
Cyfreithiol	Rhaid i'r Awdurdod Tân fabwysiadu Cod Ymddygiad i Aelodau ("Cod Ymddygiad") yn unol ag adran 51 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000, a rhaid iddo ymgorffori unrhyw ddarpariaethau gorfodol o'r cod ymddygiad enghreifftiol sy'n berthnasol i'r awdurdod am y tro.
Staffio	Ystyrir nad yw'n berthnasol
Cydraddoldeb/Hawliau Dynol/ Y Gymraeg	Mae'r newidiadau a argymhellir i'r Cod Ymddygiad yn mabwysiadu'r nodweddion sy'n cael eu diogelu'n gyfreithiol o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2008.
Risgiau	Nid oes rhai wedi'u nodi